

6. Psychózy

psychotické poruchy = ztráta schopnosti adekvátní orientace v sobě samém i v okolním prostředí

- funguje jako sociální stigma, společnost k takto nemocným zachovává odstup
- narušuje rovnováhu celé rodiny a zatíží všechny její členy
- nemocný nemá náhled na své onemocnění (na rozdíl od neuroz)
- typická psychóza : schizofrenie

schizofrenie

= duševní porucha, která se projevuje charakteristickým narušením myšlení a vnímání, poruchou emotivity a osobnostní integrity

- patří k nejzávažnějším psychickým poruchám

etiologie :

- důsledek vzájemného působení dědičných dispozic → změny ve struktuře a funkci mozku
- člověk zvýšeně zranitelný běžnými vlivy, s nízkou frustrační tolerancí
- onemocnění může vyvolat běžná zátěž (neúspěch, odmítnutí partnerem, odloučení od rodiny, zklamání,..)
- problém nespočívá v zátěži, ale ve způsobu, jakým ji jedinec zpracuje
- vzniká nejčastěji v mladém věku (16-25 let)

základní skupiny příznaků : (4 A – asociace, afektivita, autismus, ambivalence)

1.porucha myšlení (asociací)

- nesouvislé myšlení : poruchy plynulosti, roztržitost, bez logické souvislosti, ulpívání na jedné myšlence
- s poruchami myšlení souvisí nesprávná orientace v realitě a změny v sebehodnocení
- ztráta svého já, své identity –nepoznávají blízké, vylučují náhodu, uvažují magicky, neorientují se ve svém okolí
- schizofrenik není schopen adekvátně zpracovat běžné informace, zhodnotit a zapamatovat si je – pocit cizosti (někdo jim bere či dává myšlenky), nesouvislý verbální projev (neologismy, komolení)

bludy = mylné přesvědčení, vzniklé z chorobných duševních předpokladů na chorobném psychotickém podkladu, kterému nemocný věří a které má patický vliv na jeho chování

- různý obsah a zaměření (kontrolování, ovlivňování, pronásledování, velikašské bludy)

halucinace = klamné vjemy, vznikající nezávisle na vnějším podnětu, o jejichž reálnosti je subjekt nevývratně přesvědčen - typické: slyšení hlasů, také zrakové, tělesné či čichové halucinace

→ halucinace i bludy jsou příčinou neobvyklého chování jedince → v závislosti na jejich obsahu se nemocný může stát nebezpečný sám sobě i svému okolí (hlasy sdělí, že se nemocný musí oběsit, určí dům k likvidaci apod.)

2.porucha afektivity

- citové prožívání je nepřiměřené, oploštělé, otupělé → díky porušenému kontaktu s realitou
- precitlivělé a neobvykle silné reakce na některé podněty
- často stažení do sebe, do světa vlastní fantazie (autismus), deprese, emoční apatie

3. autismus a ambivalence

autismus – nápadná a nepřiměřená sociální izolace

- ztráta zájmu o kontakt s okolím, motivace k čemukoliv, neporozumění a strach z vnějšího dění

ambivalence – protichůdnost citových prožitků, úvah a názorů

- výkyvy a nepřiměřenost chování, extrémní kombinace citů → protichůdné reakce (lásky x nenávisť, touha x strach)
- změny aktivační úrovně → projevy :nečinnost či útlum x nadměrná aktivita

průběh onemocnění :

• **prodromální příznaky** :

- precitlivělost a slabost ega (neschopnost snášet úzkost, ovládat vlastní impulzivitu, prožívat radost)
- nápadnější introvertní zaměření (uzavřenost omezení ve vyjadřování citových vztahů)
- omezená samostatnost (vázanost na blízké lidi a prostředí)

- obtíže v mezilidských vztazích (ambivalence v závislosti na blízké – pohodlí, péče x podceňování, kritičnost)
- nižší výkon (nezávisle na úrovni inteligence – vyžadování stereotypů, obtíže ve zpracování nových informací)
- **období před vypuknutím** : - nápadné zhoršení výkonu v různých oblastech
- **počátek onemocnění**:
 - plíživý nebo náhlý; krystalizační fáze – celkový neklid, nejistota, úzkost, pocit ohrožení, neporozumění světu
 - pak náhlé vyjasnění, nemocný jakoby pozná příčinu → vysvětlení je však patologické, neodpovídající skutečnosti
→ vzniká blud, který všechno zdánlivě vysvětluje (úleva)
 - abnormální vědomí významu (proměna chápání smyslu věcí) , změna postoje k náhodě (nic není náhoda, vše má svůj řád), egocentrismus (jen vlastní hodnocení je směrodatné)
- **průběh a prognóza** :
 - onemocnění s náhlým a bouřlivým začátkem má lepší prognózu, než onemocnění nastupující pomalu a plíživě
 - u 60% se onemocnění vrací a dochází k dalším úbytkům adaptačních schopností – syndrom zlomené pružiny
 - **choroba, která potřebuje odbornou péči, protože nelze očekávat, že dojde ke spontánnímu zlepšení**
 - do jisté míry léčitelná, nutno však důsledně užívat léky (antipsychotika) + psychoterapie

chronická schizofrenie – negativní symptomy, které označují ztrátu nebo oslabení normálních funkcí:

- snížená aktivita, pomalost
- emoční plochost a apatie
- chudost myšlení, omezení jeho produktivity a plynulosti
- snížení iniciativy a ztrátu motivace k čemukoliv
- izolaci od společnosti a úpadek sociálního chování

opatření : nutnost organizace denního režimu a programu

- napomáhá pacientovi v obecné orientaci a zároveň ho stimuluje
- zprostředkovává mu pocit užitečnosti a smyslu
- usnadňuje situaci rodinným příslušníkům

formy schizofrenie :

- **paranoidní** – patologická podezřivost vůči okolí, doprovázena paranoidními bludy (pronásledování, kontrolování)
 - výskyt sluchových halucinací, patologická žárlivost, často nebezpeční (brání se), vznik kolem 40 – 45 r.
- **hebefrenní** – vypadá jako prohloubená a protahovaná puberta s nápadným šaškováním a klackovitým chováním
 - vznik kolem 15 – 25 r. , špatná prognóza – není stabilizovaná nová identita jedince, dopad na rozvoj osobnosti
 - znaky : poruchy myšlení a emočních reakcí, tendence k planým úvahám a jalovému vtipkování
 - patnáčná značná suverenita (vše ví nejlíp), uvažování však patologické, občas bludy, halucinace více zrakové, nesmyslné chování (zničehonic začnou utíkat) , neobvyklá úprava zevnějšku
- **katatonní** – typická nápadnostmi v oblasti motorické aktivity
 - formy : produktivní – nadměrná a nepřiměřená pohybová aktivita (echolálie, echopraxie – opakování stále stejných slov nebo činů)
 - stuporózní – zpomalení nebo útlum veškeré motorické aktivity (pacient dlouho bez hnutí)
 - halucinace, které jim zakazují mluvit, jednat apod.
- **simplexní** - časný a plíživý vznik, pasivita, apatie, autismus, izolace až demence, antisociálnost

dětská schizofrenie

- horší prognóza, narušuje celkový vývoj osobnosti ve všech úrovních
- dětská – projevy do 10 let, 5% začíná před 15 rokem

projevy :

- autistické projevy – izolace, problémy ve verbální i neverbální komunikaci
 - nenormální vývoj řeči, atypický obsah a forma sdělení
- narušené chápání své vlastní identity (depersonalizace – ztráta jistoty vlastní osobnosti)
 - odpor ke změnám, nepřiměřený vztah k realitě, poškození psychických funkcí
- poruchy efektivity, hostilis (nepřátelství)